

Dönem : 1
Toplantı : 2

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 170

**Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış münasebetlerinin düzenlenmesi
hakkındaki kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve
Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi 2/270;
C. Senatosu 2/47)**

(Not : M. Meclisi Sıra Sayısı : 313)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 2461/11836*

29 . 3 . 1963

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Millet Meclisinin 27 . 3 . 1963 tarihli 63 ncü Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilen, Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında kanun teklifi dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Fuad Sirmen
Millet Meclisi Başkanı

Not : Bu teklif 18 . 6 . 1962 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 7, 16, 18, 21, 23 . 1 . 1963, 4 . 2 . 1963 ve 27 . 3 . 1963 tarihli 26, 31, 32, 33, 34, 39 ve 63 ncü birleşimlerinde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 313 ve 313 e ek)

**Anayasa ve Adalet, Dışişleri, Basın - Yayın ve Turizm ve İçtüzük komisyonlarından kurulu Geçici
Komisyon raporu**

*Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet, Dışişleri, Basın - Yayın
ve Turizm ve İçtüzük komisyonlarından
kurulu Geçici Komisyon*

24 . 6 . 1963

Esas No: 2/47

Karar No: 1

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisi Genel Kurulunun 27 Mart 1963 tarihli 63 ncü Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilen; İstanbul Milletvekili Çoşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Sivas Milletvekili Güner Sarısözen'in Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkındaki kanun teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 29 Mart 1963 tarihli ve 2461 - 11836 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına havale olunmakla; Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 11 Nisan 1963 tarihli 57 nei Birleşiminde, Anayasa ve Adalet, Basın - Yayın ve Turizm ve İçtüzük komisyonlarından beşer üyenin iştirakiyle

kurulması kabul edilen Geçici Komisyonumuzun 19 Haziran 1963 tarihli Birleşiminde teklif sahiplerinden İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca'nın iştirakiyle tetkik ve müzakere olundu :

Kanun teklifinin esaslı bir şekilde tetkik ve mütalâa edilmesi amacı ile komisyonumuz kendi içinde bir alt komisyon kurmuş ve bu alt komisyon uzun bir süre çalışarak teklif üzerindeki mütalâalarını bir metin halinde komisyon genel kuruluna arz etmiştir.

Komisyonumuz Genel Kurulu, kanun teklifinin Millet Meclisince kabul edilmiş olan metnini ve alt komisyonumu teklif ettiği metni müştereken müzakere ederek aşağıdaki hususları karara bağlamıştır.

1. Komisyonumuz, kanun teklifinin genel gerekçesi üzerinde uzun müddet durarak; meclislerin dış münasebetlerinin içtüzüklerle mi, yoksa kanun yolu ile mi düzenlenebileceği hususunu tartışmış ve oy çokluğu ile kanun teklifinin genel gerekçesi kabul olunmuştur.

2. Komisyonumuz, kanun teklifinin ismi üzerinde uzun müddet tartışmış ve «Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi şeklindeki ifadenin mahzurlu olduğu ileri sürülmüştür.

Gerçekten de, yasama organının faaliyete başladığı 25 Ekim 1961 tarihinden bu yana Türkiye Büyük Millet Meclisi terimi üzerinde bir fikir birliğine varılmamış ve muhtelif açılardan muhtelif görüşler ortaya çıkmış ve bu terim her an için bir tartışma konusu haline gelmiştir.

Çift Meclisli yasama organımızın tümünü ifade eden Türkiye Büyük Millet Meclisi teriminden; 1961 Anayasasının hazırlanışında çalışmalara esas teşkil eden Siyasal Bilgiler Fakültesi İdari İlimler Enstitüsünün gerekçeli Anayasa tasarısının 59 ncu sayfasının 2 nci paragrafında şu şekilde bahsedilmektedir :

«... her iki Meclis farklı yapılara ve farklı yetkilere sahip olacaklarına göre bunların birleşik heyet halinde toplanmaları istisnai hüllere inhisar edecektir. Bu duruma göre iki Meclisi birlikte Büyük Millet Meclisi gibi bir terimle ifade etmekte isabet görmüyoruz. Kaldı ki Büyük Millet Meclisi terimi Millî Mücadeleden beri tek Meclisli yasama organımıza verilmiş bir isim olduğu için, aynı terimin iki Meclisli parlâmentonun tümüne verilen bir isim olarak kullanılması pek isabetli olmasa gerektir. Bu itibarla iki Meclisli yasama organımız için millîletlerarası Anayasa terminolojisinde yerleşmiş olan parlâmento teriminin, daha isabetli bir terim bulunmadıkça, bizde de kabulüne ihtiyâç görmekteyiz. Bu hususta dil uzmanlarımızın bulacakları elverişli bir Türkçe terimi tercih etmek gayet tabiidir.»

1961 Anayasasının «T. B. M. M. nin kuruluşu» matlâplı 63 ncu maddesinin gerekçesi, yasama organımızın teşekkülünü ve T. B. M. M. terimini şu şekilde ifade etmektedir :

«Yeni Anayasa tasarısı iki Meclisli sistemi kabul ettiği için, bu iki Meclisi de kapsıyan bir terim olarak «Türkiye Büyük Millet Meclisi» terimi kullanılmıştır. Bu deyim tercihinde üç husus göz önünde bulundurulmuştur.

Bir kere «Türkiye Büyük Millet Meclisi» Türkiye de alışılmış bir terimdir. Halbuki parlâmento deyimini yabancı bir çeşni bırakmaktadır.

İkincisi, Türkiye'de siyasi rejimin iç tanzimler dışında, Millî Mücadelenin başından beri, millî iradeye dayanarak devam ettiğini göstermek bakımından da bu ismin kullanılması daha uygun sayılmıştır.

Üçüncü ve buna bağlı olarak, Parlâmento deyiminin tarihi menşei bakımından monarşik bir mâna taşıdığı da düşünülmüştür. Halbuki Türkiyede meclislerin ve millî irade rejiminin doğuşu monarşik bir sistemin gelişmesi suretiyle olmuş değildir.

İkinci fıkra iki Meclis sisteminin tabii bir neticesi olarak görülmüş, iki Meclisten beklenen faydaların hakiki olması düşünülmüştür. İki Meclisi sık sık bir araya toplamamın bir de üçüncü Meclis yaratmak, yahut seçim usulleri ayrı şahıslardan kurulu tek Meclis ihdas etmek mahiyetinde olacağı düşünülmüştür. Bu bakımdan her iki Meclisin ayrı ayrı çalışmaları prensibi kabul edilmiştir.

Meclisler şu hâllerde birlikte toplanmaktadırlar : 1. Cumhurbaşkanın seçme; 2. Savaş hali ilân ve Türk Silâhlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesi veya yabancı Silâhlı Kuvvetlerin Türkiye'ye kabulü, 3. Örfi İdare ilânının onanması, 4. Bir Bakanın Yüce Divana sevki.»

Diğer taraftan Cumhuriyet Şenatosunun ve Millet Meclisinin müstakilen çağırıda bulunabilecekleri veya çağıruya uyabilecekleri ve kanun teklifinin Millet Meclisince kabul edilen metninin 11 nci maddesinde :

«Bu kanunu Yasama meclisleri yürütür.»

hükmünün bulunması sebebiyle kanunun ismi; teklif sahibi Sayın Coşkun Kırcı'nın iştiraki ile «Yasama meclislerinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkındaki Kanun» olarak değiştirilmiştir.

3. Komisyonumuz, 25 Ekim 1961 tarihinden bu yana Yasama meclislerinde Avrupa Konseyi Danışma Meclisi ve gerekse benzeri kurullar üyeliklerinin seçimi hususunda ortaya çıkmış olan tatbikat huzursuzluklarını gözönünde tutarak; Avrupa Konseyi Danışma Meclisi ve benzeri kurullara üyeliklerin seçim şeklini tatbikat huzursuzluklarını önleyici ve fikir ayrılıklarını telif edici bir tarzda kaleme alarak yeni bir sistem vaz'etmiştir. Tedvin olunan bu maddeye göre; Avrupa Konseyi Danışma Meclisine ve diğer milletlerarası andlaşmalar uyarınca kurulup bir milletlerarası hukuk tüzel kişisinin organı niteliğini taşıyan veya taşımayan ve yasama organı üyelerinden kurulan milletlerarası kurullara katılacak T. B. M. M. üyeleri, mensuboldukları siyasi partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik toplantısındaki grupu tarafından aday olarak gösterilecek ve mensuboldukları Yasama meclisleri Başkanlıklarınca Genel Kurullarının bilgisine sunulmakla seçilmiş sayılacaklardır. Siyasi parti gruplarına veya siyasi parti grupu olmıyanlara düşen sayı, -boş üyelikler hariç- T. B. M. M. Birleşik Toplantısı üye tamsayısı içindeki yüzde oranlarına göre, tesbidolunacaktır. Sayı ve oranlara 3 gün içinde itiraz mümkün olup bu itiraz sayı ve oranları tesbit etmekle görevli Millet Meclisi Başkanlık Divanı tarafından kesin olarak karara bağlanacaktır.

Siyasi parti grupu olmıyan Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi üyelerine düşen sayı; T. B. M. M. Birleşik Toplantısında mevcut siyasi parti grupu mensubu olmıyanlardan Cumhuriyet Senatosu üyesi olanların sayısının ve Millet Meclisi üyesi olanların sayısının ayrı ayrı T. B. M. Birleşik toplantısında mevcut siyasi parti grupu mensubu olmıyanların toplamına nisbet edilerek bulunan yüzde oranlarının, 2 nci fıkraya göre siyasi parti grupu mensubu olmıyanlar için tesbit edilmiş olan sayıya uygulanarak olur. Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi kendisine düşen sayıda siyasi parti grupu olmıyanlar arasından seçim yapar. Seçim için adaylar siyasi parti grupu mensubu olmıyanlarla temas ettikten sonra, ilgili Meclisin Başkanlık Divanınca tesbit edilerek Genel Kurulun bilgisine sunulmakla seçilmiş sayılırlar. Avrupa Konseyi Danışma Meclisi ve diğer kurulların yedek üyelikleri içinde aynı usullerle seçim yapılır ve aynı siyasi parti grupuna mensup bir asıl üyenin yerini ancak aynı gruba mensup bir yedek üye, siyasi parti grupu mensubu olmıyan bir asıl üyenin yerini de ancak aynı vasıftaki bir yedek üye alabilir. Bir siyasi parti grubunun veya siyasi parti grupu üyesi olmıyanların kendilerine düşen asıl veya yedek üyeliklerden, bir diğer siyasi parti grupu mensubu olmıyan veya siyasi parti grubunun, belli bir Cumhuriyet Senatosu veya Millet Meclisi üyesi lehine seçim sonuçları kesinleşmeden feragat etme imkânı mevcuttur.

4. Komisyonumuz, kanun teklifinin Millet Meclisince kabul edilmiş olan metninin 3 nci maddesini esas itibarı ile benimsemiş ancak bu maddenin 3 nci fıkrasını «bu birlik grupları, gerektiğinde Yasama Meclisleri Başkanlıkları ile yazışma yaparlar.» şeklinde değiştirmiş ve yine bu maddenin 4 nci fıkrasındaki «Millet Meclisi Başkanlığına» ibaresini bir evvelkine paralel olarak «Yasama Meclisleri Başkanlıklarına» şeklinde değiştirmiştir. Zira; bu birlik gruplarının her iki Yasama Meclisi üyelerinden teşekkül etmesi; gerek bu birlik üyelerinin seçiminde ve gerekse bu birliklerin çalışmalarında gerekli hallerde her iki Yasama Meclisleri Başkanlıkları ile yazışma yapabilmeleri lâzımdır. Bir diğer taraftan heyetlere başkanlık edecek kimselerin her iki Yasama Meclisleri Başkanlıklarına yazı ile bildirilmesi bu Yasama Meclislerinin şahsiyetleri ve faaliyetleri ve nihayet bu kanunun yürütülmesindeki düzenin ve koordinasyonun temini bakımından gerekli görülmüştür. Ve bu madde bu değişiklikler ile 2 nci madde olarak komisyonumuzca da kabul edilmiştir.

5. Komisyonumuz, kanun teklifinin Millet Meclisince kabul edilmiş olan metninin 4 nci maddesini esas itibarı ile benimsemiş ancak bir evvelki 2 nci maddeye paralel olarak ve aynı gerekçe ile maddenin 2 nci fıkrasını 2 nci maddenin 3 nci fıkrasına âtirf yapmak suretiyle değiştirmiştir. Komisyonumuzca bu madde 3 nci madde olarak kabul edilmiştir.

6. Komisyonumuz, 2 nci ve 3 nci maddelerde bahis konusu Parlâmentolararası Birlik Grupları ile Dostluk Gruplarının kurulmasını ve faaliyetlerini esaslı bir müeyyideye bağlamayı lüzumlu görmüştür. Bu cümleden olarak; Parlâmentolararası Birlik Grupları ile Dostluk gruplarının kurulabilmesi için Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Genel Kurullarının bu yolda ayrı ayrı karar almaları gerekli görülmektedir. Diğer taraftan yine bu parlâmentolararası birliklerin ve dostluk gruplarının tüzük ve faaliyetlerinde uymaları gereken esasların, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlık Divanlarının, Hükümetin görüşünü aldıktan sonra, aralarında anlaşarak yapacakları bir yönetmellelikle tesbitini zaruri görmektedir. Yukarıda izah olunan gerekçe ile kaleme alınan bu maddeyi komisyonumuz 4 nci madde olarak kabul etmiştir.

7. Komisyonumuz, Millet Meclisince kabul edilen metnini 5 nci maddesini esas itibarı ile benimsemiş ancak; maddenin 1 nci fıkrasındaki «Millet Meclisi Başkanlığına usulüne göre çağrı sahibine duyurulur» ifadesi yerine «Millet Meclisi Başkanlığına diplomatik yoldan çağrı sahibine duyurulur» şeklini tercih etmiş ve 1 nci maddenin yeni şekline uymayan 2 nci fıkrasını çıkartmış ve yeni bir fıkra kaleme alarak 1 nci maddeye âtirf yapmıştır. Kanun teklifinin Millet Meclisince kabul edilmiş olan metnin yine bu 5 nci maddesinin 3 nci ve 4 nci fıkraları da kaldırılmıştır. Komisyonumuz, yine bu maddeye, geçmiş tatbikatı göz önünde tutarak; Cumhuriyet Senatosuna veya Millet Meclisine ayrı ayrı yapılacak resmî zirayet çağrılarında uyup uymamak konusundaki kararın çağrıya ilgili Meclis Genel Kurulunda alınacağını ve kararında yine çağrıya ilgili Meclis Başkanlığına çağrı sahibine duyurulacağı esasını muhtevî bir fıkra eklemeyi lüzumlu görmüştür. Yine komisyonumuz çağrıların uzmanlığa ait bir nitelik taşıması halinde özel bir seçim yolu takibedilmesini ön görmüş ve bu nitelikteki seçimin Yasama Meclisleri Başkanlarının ile o Yasama Meclislerindeki siyasi parti grupları başkanları ve siyasi parti grubu olmayan topluluklar başkan - temsilci - lerinin mütalâalarını almak suretiyle seçim yapılması kabul edilmiştir. Komisyonumuz, kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metninin 5 nci maddesini yukarıda belirtilen değişiklikler ve eklerle 5 nci madde olarak kabul etmiştir.

8. Komisyonumuz, kanun teklifinin Millet Meclisince kabul edilmiş olan metninin 6 nci maddesini esas itibarıyla benimsemiş ve 1 nci fıkradaki «Türkiye Büyük Millet Meclisinden» ibaresi yerine «Yasama Meclislerinden» ifadesini daha uygun görmüş ve yine 1 nci fıkradaki «bilme gereğini «iyi bilmeleri» şeklinde geliştirmiştir. Madde bu değişiklikler ile 6 nci madde olarak komisyonumuzca kabul edilmiştir.

9. Komisyonumuz, kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunmuş olan metninin 7 nci maddesinin esas ve metin itibarıyla benimsemiş ancak; 1 nci fıkradaki «Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve Hükümetin» ifadesindeki «ve» kelimesini «veya» şeklinde, 3 nci fıkranın 1 nci satırındaki «çağrının» ifadesini «çağrılarını» şeklinde ve yine 3 nci fıkranın son cümlesindeki «usulüne göre» ifadesini daha evvelki maddelerde yapılan değişikliğe paralel olarak «diplomatik yoldan» şeklinde değiştirmiş ve diğer yandan, komisyonumuzca kabul olunan 5 nci maddenin 3 nci fıkrası hükümüne paralel olarak; Cumhuriyet Senatosunun veya Millet Meclisinin kendilerinin muadili yabancı Meclislere hitabeden çağrı kararlarının çağrıya ilgili Meclisin Genel Kurulunda alınacağı ve bu kararın çağrılan yabancı Meclise çağrı kararı alan Meclis Başkanlığına diplomatik yoldan bildirileceği esasını muhtevî yeni bir fıkra eklemek suretiyle 7 nci madde olarak kabul edilmiştir.

10. Komisyonumuz, kanun teklifinin Millet Meclisince kabul edilmiş olan metninin 8 nci maddesini esas ve metin itibarıyla benimsememiş ve maddenin son satırındaki «Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlıklarına sunulmak üzere bir rapor hazırlarlar» ifadesindeki «bir» kelimesini «bire» olarak değiştirmek suretiyle bu maddeyi 8 nci madde olarak kabul etmiştir.

11. Komisyonumuz, kanun teklifinin Millet Meclisince kabul edilmiş olan metninin 9 neü maddesini esas itibariyle benimsemiş ancak; Türkiye Büyük Millet Meclisi binalarının Cumhuriyet Senatonun hizmetlerine ait kısımlarının milletlerarası toplantılar için kullanılması hakkındaki kararın; şahsiyeti, faaliyeti ve aidiyeti sebebiyle Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına ilgili mercie bildirilmesi hükmü eklenmek suretiyle bu madde 9 neü madde olarak ittifakla kabul edilmiştir.

12. Komisyonumuz, kanun teklifinin Millet Meclisince kabul edilmiş olan metnine «Parlâmentolararası Birlik Grupları ile Dostluk Gruplarının» kurulması ve faaliyetlerini bir esaslı müeyyideye bağlamak amacıyla 4 neü maddeyi teklif etmiş bulunuyordu. Ancak, bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olan Parlâmentolararası Birlik Grupları ve Dostluk Gruplarının bahis konusu 4 neü maddede ön görülen işlemleri yerine getirebilmesi için bir geçici madde ile üç aylık bir süre içinde yasama meclislerinden ayrı ayrı karar alma hakkını tanımış ve bu gereği yerine getirmiyen Parlâmentolararası Birlik Grupları ve Dostluk Gruplarının faaliyetlerine son verileceği belirtilmiştir.

13. Millet Meclisi metninin 10 neü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

14. Millet Meclisi metninin 11 neü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

15. Komisyonumuz, kanun teklifinin Cumhuriyet Senatosudaki görüşme süresinin bitmesine birkaç gün kaldığını göz önüne alarak kanun teklifinin öncelik ve ivedilikle görüşülmesine ittifakla karar vermiştir.

Genel Kurulun tasviplerine sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan Cumhurbaşkanıca S. Ü. A. Artus	Sözcü Malatya N. Yetkin	Kâtip Hatay S. Adalı İmzada bulunamadı	Tabii Üye A. Yıldız
Konya M. Obuz İmzada bulunamadı	Balıkesir E. Aka	Tabii Üye S. Karaman	Erzurum N. Pasinli İmzada bulunamadı
	Tabii Üye S. Özgür	Manisa F. Alpiskender	

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ
METİN

Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında Kanun

Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyelikleri

MADDE 1. — 12 Aralık 1949 tarihli ve 5456 sayılı ve 21 Ocak 1953 tarihli ve 6022 sayılı kanunlarla onaylanmış olan 22 Mayıs 1951 tarihinde değiştirilmiş 5 Mayıs 1949 tarihli Avrupa Konseyi Statüsünün 25 ve 26 ncı maddeleri gereğince, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyeliğine seçilecek on Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesinin yedisi Millet Meclisince milletvekilleri arasından ve üçü de Cumhuriyet Senatosunca Cumhuriyet Senatosu üyeleri arasından seçilir.

Her Meclisten seçilecek olanların tesbitinde o Mecliste mevcut siyasi parti gruplarının o Meclisin - boş üyelikler hariç - üye tamsayısının içinde - ki yüzde oranları esastır. Bu oranların uygulanması sonucunda her Mecliste siyasi parti grupları kendilerine düşen yer kadar aday gösterebilirler. Bu adaylar, o Meclisin Genel Kurulunun bilgisine sunulmakla seçilmiş sayılırlar. Söz konusu oranların uygulanması sonucunda, o Meclisten seçilecek olanların sayısı dolmamışsa, açık kalan yerlere, aynı Meclisin geri kalan üyelerinden aday olanlar arasından Genel Kurulda gizli oyla seçim yapılır.

2 nci fıkrada yer alan esaslar, statünün 25 nci maddesinin (c) bendi gereğince seçilecek yedek üyeler için de uygulanır.

Bir yedek üye, ancak, kendisiyle aynı siyasi parti grubuna mensubolan bir asıl üyenin yerini alabilir; ilgili siyasi parti grubu adına feragatte bulunmuş olması hali saklıdır.

Bu maddede yer alan esasların her bir mecliste uygulanması içtüzüklerle düzenlenir.

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Yasama Meclislerinin Dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında Kanun

Avrupa Konseyi Danışma Meclisi ve benzeri Kurullar üyelikleri

MADDE 1. — 12 Aralık 1949 tarihli ve 5456 sayılı ve 21 Ocak 1953 tarihli ve 6022 sayılı kanunlarla onanmış olan 22 Mayıs 1951 tarihli Andlaşma ile değiştirilmiş 5 Mayıs 1949 tarihli Avrupa Konseyi statüsünün 25 ve 26 ncı maddeleri gereğince, Avrupa Konseyi Danışma Meclisine ve diğer Milletlerarası Andlaşmalar uyarınca kurulup bir Milletlerarası hukuk tüzel kişisinin organı niteliğini taşıyan veya taşımayan ve yasama organı üyelerinden kurulan Milletlerarası kurullara katılacak Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, mensuboldukları siyasi partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik toplantısındaki grubu tarafından aday olarak gösterilirler. Bu adaylar, Cumhuriyet Senatosu üyesi iseler, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun; Milletvekili iseler, Millet Meclisi Genel Kurulunun bilgisine ilgili Meclisin Başkanlığınca sunulmakla seçilmiş sayılırlar.

Her bir gruba ve siyasi parti grubu mensubu olmıyanlara düşen sayı, bunların - boş üyelikler hariç - Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik toplantısı üye tamsayısı içindeki yüzde oranlarına göre, Millet Meclisi Başkanlık Divanınca tesbit edilir. Bu sayı ve oranlara, siyasi parti grupları ve siyasi parti grubu mensubu olmıyanlar, ilânından itibaren üç gün içinde itiraz edebilirler. Bu itirazlar, aynı Divan tarafından kesin olarak karara bağlanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik toplantısında siyasi parti grubu mensubu olmıyan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine düşen sayının Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu arasında bölüşülmesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik toplantısında mevcut siyasi parti grubu mensubu olmıyanlardan Milletvekili olanların sayısının ve Cumhuriyet senatosu üyesi olanların sayısının ayrı ayrı Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik toplantısında mevcut siyasi parti grubu mensubu olmıyanların toplamına nisbet edilerek bulunan yüzde oranlarının, 2 nci fıkraya göre siyasi parti grubu mensubu

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Geçici Ko. değişikliği

olmayanlar için tesbit edilmiş bulunan sayıya uygulanması suretiyle olur.

Her Yasama Meclisi kendisine düşen sayıda siyasi parti grubu mensubu olmayanlar arasından seçim yapar. Bu seçim için adaylar siyasi parti grubu mensubu olmayanlarla temas ettikten sonra ilgili Meclisin Başkanlık Divanınca tesbit edilerek Genel Kurulun bilgisine sunmakla seçilmiş sayılırlar.

Birinci fıkrada söz konusu Avrupa Konseyi Danışma Meclisi ve diğer kurulların yedek üyelikleri içinde yukardaki fıkralar uyarınca seçim yapılır. Aynı siyasi parti grubuna mensup bir asil üyenin yerini ancak aynı gruba mensup bir yedek üye; ve siyasi parti grubu olmayan bir asil üyenin yerini de ancak aynı vasıftaki bir yedek üye alabilir; son fıkra uyarınca yapılmış olan ferayatlar saklıdır.

Bir siyasi parti grubunun veya siyasi parti grubu üyesi olmayanların kendilerine düşen asıl veya yedek üyeliklerden, bir diğer siyasi parti grubu veya siyasi parti grubu mensubu olmayan belli bir Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi lehine seçim sonuçları kesinleşmeden feragat etmesi mümkündür.

Milletlerarası Andlaşmayla Kurulu kurullarda üyelik

MADDE 2. — Bir milletlerarası andlaşma gereğince yasama organları üyelerinden kurulan ve bir milletlerarası tüzel kişinin organı olan veya olmayan milletlerarası kurullarda üyelik için yapılacak seçimde, Türkiye Büyük Millet Meclisinden gidecek olanların yüzde altmışbeşi kadar milletvekili Millet Meclisinde ve yüzde otuzbeşi kadar Cumhuriyet Senatosu üyesi de Cumhuriyet Senatosunca 1 nci maddenin 2 nci fıkrası ve gerekiyorsa 3 ncü fıkrası uyarınca seçilir.

Bu hallerde de, 1 nci maddenin 4 ncü fıkrası hükmü uygulanır.

Milletlerarası andlaşma ile kurulmamış olan birliklerde temsil

MADDE 3. — Bir milletlerarası andlaşma ile kurulmamış olan ve milletlerarası tüzel kişi niteliği taşımayan parlâmentolararası birliklerin toplantılarına Türkiye Büyük Millet Meclisinin

Milletlerarası andlaşma ile kurulmamış olan birliklerde temsil

MADDE 2. — Bir milletlerarası andlaşma ile kurulmamış olan ve milletlerarası tüzel kişi niteliği taşımayan parlâmentolararası birliklerin toplantılarına Türkiye Büyük Millet Meclisinin

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

ilgili birlik grupundan katılacak temsilciler, bu birlik grupları tarafından kendi tüzükleri gereğince seçilirler. Birlik grupları, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu üyelerine açık olur.

Bu birlik gruplarının tüzükleri, 1 nci fıkrada söz konusu temsilcilerin seçilmesinde, değişik siyasi eğilim sahibi birlik grupları üyelerinin adaletli bir şekilde dikkate alınmasını sağlayacak tarzda düzenlenir.

Bu birlik grupları, Millet Meclisi Başkanlığı ile yazışma yaparlar.

Bu madde gereğince seçilen heyetlere ilgili grupun başkanı; o heyete dâhil değilse, ikinci başkanı; o da heyete dâhil değilse, heyet üyelerinin aralarından seçecekleri ve Millet Meclisi Başkanlığına yazı ile bildirecekleri birisi başkanlık eder.

Dostluk grupları

MADDE 4. — Yabancı devletler parlâmentolarının bir veya birkaçıyla karşılıklı olarak kurulacak dostluk grupları, Türkiye Büyük Millet Meclisi çerçevesi içinde faaliyette bulunurlar. Dostluk grupları, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu üyelerine açık olur.

Bu dostluk grupları Millet Meclisi Başkanlığı ile yazışma yaparlar.

Yabancı parlâmentolara resmî ziyaretler

MADDE 5. — Yabancı parlâmentolardan Türkiye Büyük Millet Meclisine yapılan resmî ziyaret çağrılarına uyup uymamak konusunda karar Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu genel kurullarında ayrı ayrı alınır. Her iki Mec-

C. Senatosu

Geçici Ko. değiştirisi

ilgili birlik grupundan katılacak temsilciler bu birlik grupları tarafından kendi tüzükleri gereğince seçilirler. Birlik grupları, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi üyelerine açık olur.

Bu birlik gruplarının tüzükleri, birinci fıkrada söz konusu temsilcilerin seçilmesinde, değişik siyasi eğilim sahibi birlik grupları üyelerinin adaletli bir şekilde dikkate alınmasını sağlayacak tarzda düzenlenir.

Bu birlik grupları, gerektiğinde yasama meclisleri başkanlıkları ile yazışma yaparlar.

Bu madde gereğince seçilen heyetlere ilgili grupun başkanı; o heyete dâhil değilse, ikinci başkanı; o da heyete dâhil değilse, heyet üyelerinin aralarından seçecekleri ve yasama meclisleri başkanlıklarına yazı ile bildirecekleri birisi başkanlık eder.

Dostluk grupları

MADDE 3. — Yabancı devletler parlâmentolarının bir veya birkaçı ile karşılıklı olarak kurulacak dostluk grupları, Türkiye Büyük Millet Meclisi çerçevesi içinde faaliyette bulunurlar. Dostluk grupları, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi üyelerine açık olur.

İkinci maddenin üçüncü maddesi hükmü bu gruplar için de uygulanır.

Parlâmentolararası birlik grupları ile dostluk gruplarının kurulması

MADDE 4. — 2 ve 3 ncü maddelerde yazılı parlâmentolararası birlik grupları ile dostluk gruplarının kurulması için Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Genel kurullarının bu yolda ayrı ayrı karar almaları gereklidir.

Bunları tüzük ve faaliyetlerinde uymaları gereken esaslar, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanlarının Hükümetin görüşünü aldıktan sonra, aralarında anlaşarak yapacakları bir yönetmelikte tesbit edilir.

Yabancı parlâmentolara resmî ziyaretler

MADDE 5. — Yabancı parlâmentolardan Türkiye Büyük Millet Meclisine yapılan resmî ziyaret çağrılarına uyup uymamak konusunda karar Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Genel kurullarında ayrı ayrı alınır. Her iki Meclis çağ-

(S. Sayısı : 170)

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

lis çağrıya uyma kararı verirse, çağrının kabul olunduğu, Millet Meclisi Başkanlığınca usulüne göre çağrı sahibine duyurulur.

Çağrıya uyulacaksa, çağrılan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi sayısının yüzde altmışbeşi kadar milletvekili Millet Meclisince ve yüzde otuzbeşi kadar Cumhuriyet Senatosu üyesi de Cumhuriyet Senatosunca seçilir.

Bu heyetlere Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanlarının aralarında anlaşarak tesbit edecekleri Millet Meclisi veya Cumhuriyet Senatosu Başkan veya Başkanvekillerinden birisi katılır. Bu zat, aynı zamanda heyetin Başkanıdır.

Her iki Mecliste seçim 3 ncü fıkraya göre heyete katılacak olanların hangi siyasi parti gruplarına mensub oldukları dikkate alınarak, 1 nci maddenin 2 nci fıkrasındaki esaslara göre yapılır.

Dil bilgisi

MADDE 6. — 1, 2 ve 3 ncü maddeler gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisinden seçilerek milletlerarası toplantılara katılacak olan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin Fransızca veya İngilizceyi veyahut gitmeleri bahis konusu olan toplantıda kullanılacak dillerden birini bilmeleri gereklidir.

4 ncü veya 5 nci maddeye göre yapılacak resmî ziyaretler için yabancı dil bilme şartı aranmaz.

1 ve 2 nci maddeler gereğince yapılacak seçimlerde siyasi parti gruplarına oranlarına göre ayrılan yerler herhalde saklıdır.

Yabancı resmî ziyaretlerin kabulü

MADDE 7. — Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve Hükümetin resmî davetlisi olarak Türkiye'yi ziyaret eden yabancı resmî şahsiyetlerin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla resmen çağrılan parlamento heyetlerinin Türkiye Büyük Millet Meclisince kabulü, Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik toplantısının törenli bir oturumunda olur.

Yukardaki fıkrada bahis konusu olan resmî

Geçici Ko. değişikliği

riya uyma kararı verirse, çağrının kabul olunduğu, Millet Meclisi Başkanlığınca diplomatik yoldan çağrı sahibine duyurulur.

Çağrıya uyulacaksa 1 nci maddeye göre seçim yapılır.

Yabancı parlâmentolardan Cumhuriyet Senatosuna ve Millet Meclisine ayrı ayrı yapılacak resmî ziyaret çağrılarında uyup uymamak konusunda karar ilgili meclis genel kurulunda alınır. Meclis çağrıya uyma kararı verirse çağrının kabul olunduğu o meclis başkanlığınca diplomatik yoldan çağrı sahibine duyurulur.

Çağrılar uzmanlığa ait bir nitelik taşıdığı takdirde Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi başkanları meclislerdeki siyasi parti grupları veya siyasi parti olmıyan siyasi toplulukların başkanlarının da görüşlerini almak suretiyle, çağrının mahiyetine göre bir uzmanlık listesi hazırlar. Bu liste Meclisler Başkanlıklarınca ayrı ayrı genel kurullarının bilgisine sunulur.

Dil bilgisi

MADDE 6. — 1 ve 2 nci maddeler gereğince yasama meclislerinden seçilerek milletlerarası toplantılara katılacak olan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin Fransızca ve İngilizceyi veyahut gitmeleri bahis konusu olan toplantıda kullanılacak dillerden birini iyi bilmeleri gereklidir.

3 ncü ve 4 ncü maddeye göre yapılacak resmî ziyaretler için yabancı dil bilme şartı aranmaz.

1 ve 2 nci maddeler gereğince yapılacak seçimlerde siyasi parti gruplarına ayrılan yerler her halde saklıdır.

Yabancı resmî ziyaretlerin kabulü

MADDE 7. — Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin veya Hükümetinin resmî davetlisi olarak Türkiye'yi ziyaret eden yabancı resmî şahsiyetlerin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi adına resmen çağrılan parlamento heyetlerinin Türkiye Büyük Millet Meclisince kabulü, Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik toplantısının törenli bir oturumunda olur.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

davetli bir yabancı Devlet Başkanı ise, Genel Kurul, kendisini ve beraberindeki Cumhurbaşkanı veya Vekilini girişinde ve çıkışında ayakta selâmlar.

1 nci fıkrada bahis konusu çağrının yapılması, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Genel Kurullarının ayrı ayrı alacakları çağrı kararının, Millet Meclisi Başkanlığı tarafından, çağrılan parlâmentoya usulüne göre bildirilmesi suretiyle olur.

Heyet Başkanlıkları

MADDE 8. — Bu kanunda bahis konusu heyet başkanları, heyetin temsil görevini yerine getirmesini sağlayıcı tedbirleri alır ve dönüşte, heyetin faaliyeti hakkında Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlıklarına sunulmak üzere bir rapor hazırlar.

T. B. M. M. Binasının Milletlerarası toplantılarda kullanılması

MADDE 9. — Türkiye Büyük Millet Meclisi binalarının milletlerarası toplantılar için kullanılmasına, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanları mutabık kalarak izin vermeye yetkilidirler. Bu iznin verildiği Millet Meclisi Başkanlığınca ilgili mercie yazı ile duyurulur.

Geçici Ko. değiştirilmiştir

Yukardaki fıkrada bahis konusu olan resmî davetli bir yabancı Devlet Başkanı ise, Genel Kurul kendisini ve beraberindeki Cumhurbaşkanı veya vekilini, girişinde ve çıkışında ayakta selâmlar.

1 nci fıkrada bahis konusu çağrılarının yapılması, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Genel Kurullarının ayrı ayrı alacakları çağrı kararının Millet Meclisi Başkanlığı tarafından çağrılan parlâmentoya diplomatik yoldan bildirilmesi suretiyle olur.

Cumhuriyet Senatosu veya Millet Meclisinin, kendilerinin muadili yabancı meclislere hitabeden çağrı kararları, bu meclislerin kendi Genel Kurullarınca alınır ve çağrıyı yapan meclisin başkanlığınca çağrılan meclise diplomatik yoldan bildirilir.

Heyet Başkanları

MADDE 8. — Bu kanunda bahis konusu heyet başkanları, heyetin temsil görevini yerine getirmesini sağlayıcı tedbirleri alır ve dönüşte heyetin faaliyeti hakkında Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlıklarına sunulmak üzere birer rapor hazırlarlar.

T. B. M. M. binasının milletlerarası toplantılarda kullanılması

MADDE 9. — Türkiye Büyük Millet Meclisi binalarının milletlerarası toplantılar için kullanılmasına, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanları mutabık kalarak izin vermeye yetkilidirler. Bu iznin verildiği ilgili mercie milletlerarası toplantı için ayrılan bina kısmı her iki Meclis üyelerinin müşterek kullandıkları bir kısım veya sadece milletvekillerinin kullandığı bir kısım ise Millet Meclisi Başkanlığı; sadece Cumhuriyet Senatosu üyelerinin kullandığı bir kısım ise Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tarafından bildirilir.

Daha önce kurulu, parlâmentolararası birlik grupları ve dostluk grupları

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olan 2 nci ve 3 ncü maddelerde söz konusu gruplar hakkında 4 ncü maddede öngörülen işlem, bu kanunun yürür-

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Geçici Ko. değişikliği

lûge girmesinden itibaren üç ay içinde yerine getirilir; bu süre tatil ve ara verme süresinde işlemez.

Yukardaki fıkra uyarınca gerekli işlem yapılmamış olan Parlâmentolararası Birlik Grupları ile Dostluk Gruplarının faaliyetlerine son verilir.

Yürürlük tarihi

MADDE 10. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 10. — Millet Meclisi metninin 10 ncu madde aynen kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 11. — Bu kanunu Yasama Meclisleri yürütür.

MADDE 11. — Millet Meclisi metninin 11 nci madde aynen kabul edilmiştir.

